

Antoni Matabosch: “La humanitat no som Déu, ni amos de res”

Dv, 6/12/2019 per Catalunya Religió

(Lucía Montobbio -CR) El llibre [Ecologia integral i supervivència](#) arriba coincidint amb les celebracions de l'Assemblea Especial del Síndone dels Bisbes per a la regió Panamazònica: 'Nous camins per a l'Església i per a una Ecologia integral'. **Antoni Matabosch**, catedràtic emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya, delegat catòlic i president del Grup de Treball Estable de Religions (GTER), aprofundeix en aquestes pàgines sobre la limitació de recursos, la seva justa distribució, i el rol de l'església en aquesta crisi ecològica. El llibre està presentat per un pròleg del cardenal **Joan Josep Omella**. Aquesta setmana se celebra la Cimera del Clima COP25 a Madrid i, en aquest context, Matabosch reflexiona en la present entrevista sobre com els cristians ens hem de posicionar en aquest àmbit.

Què vol dir que Déu ha creat el món?

La creació és un projecte de l'amor de Déu. Un do, un regal que convoca a una comunió universal. Que el món és creació de Déu vol dir que el món, des de l'inici de la seva història fins al final, és de Déu, que tot és obra del seu amor, que tot està sustentat per Déu, que existeix davant Déu, que camina cap a Déu, que el món és símbol i expressió de Déu perquè hi ha deixat la seva empremta i hi podem descobrir a Déu mateix. Per tant, la humanitat s'ha de col·locar al seu lloc: no som Déu, ni amos de res. La nostra primera reacció ha de ser d'agraïment, d'admiració i de lloança.

La terra va ser creada per a nosaltres?

A l'inici de la Bíblia es diu que Déu va crear l'home i la dona a la seva imatge i semblança. Ser imatge de Déu confereix una dignitat especial que ningú pot treure i que es tradueix en els drets humans fonamentals. Ser “imatge” vol dir que tots els éssers humans tenen una capacitat especial de relacionar-se amb Déu, amb els

altres éssers humans, formant una comunitat universal amb els mateixos drets i deures, i que han rebut una herència comuna al servei de tots, i amb la natura, no per dominar-la i expropiar-la, sinó com a administradors que la cuiden, la vigilen i la treballen.

Si així és, com és que estem posant en risc la Terra?

Perquè durant molt de temps hem cregut que la ciència i la tècnica eren imparables i ens portaven a unes societats riques i felices, amb la convicció que els recursos naturals del planeta eren inexhauribles i que els danys naturals que es poguessin produir, canvi climàtic, contaminació... serien absorbits per la mateixa natura. Ara, s'ha anat veient que si s'aplica a tot el món el model de les societats més "avançades", els recursos, les primeres matèries, s'esgotarien aviat. Per altra banda, la terra es deteriora, amb el perill de convertir-la amb molt perillosa o fins i tot inhabitable. Les nostres societats ja no serien sostenibles.

Això té a veure amb el "mite del progrés"?

L'Il·luminisme francès defensà aferrissadament la fe en una interpretació progressista de la història. S'establí una estreta relació entre progrés i raó i basats en la ciència racional, s'afirmà amb rotunditat que tota la història progressa vers la pau perpètua, la virtut i la felicitat. Aquesta ideologia del progrés s'estén per tot arreu, enfortida per la fe en la ciència i la tècnica que ho poden tot. Les crisis econòmiques a partir dels anys setanta del segle XX, i la constatació dels desequilibris ecològics, van anar posant en evidència la ingenuïtat i el perill del mite del progrés.

Quins retrets fan els ecologistes als teòlegs cristians?

Alguns grups diuen que la fe en un Déu omnipotent es projecta en la seva imatge, l'ésser humà, i també es creu omnipotent, dominador i propietari despòtic de la natura. El mateix succeeix en el relat del Gènesi, que, diuen, s'entén com un dret a explotar la terra. També opinen que la concepció cristiana lineal del temps, que entén el temps amb un inici, un desenvolupament i un final, i no com un etern retorn on no hi ha innovació, afavoreix el mite del progrés indefinit.

Alguns parlen d'arrogància cristiana. Quina arrogància?

Seria l'arrogància de creure que l'ésser humà està al centre i per sobre de tota la natura i que tot està el seu servei i pot usar-ho com li plagui. Seria molt semblant al dret de propietat romà que permet usar i abusar; amb allò que és meu, faig el que vull. Aquesta "arrogància" desencadenaria la tragèdia ecològica perquè defensa un dualisme radical entre l'home, que ja no forma part de la natura, i la mateixa natura, que finalment es revenja.

Persones, natura, i animals. En què ens distingim?

Només els éssers humans són imatge de Déu i administradors de la natura, amb drets i deures. S'ha de fugir d'un antropocentrisme radical, però sense caure amb un igualitarisme que no té fonaments seriosos. N'hi ha que parlen de "drets" de la natura i sobretot dels animals que hi viuen. El fons de la qüestió és si es tracta de drets de la natura i dels animals a ser ben tractats, o bé és una obligació de les persones de tractar correctament el seu entorn. De fet, la natura no pot estar subjecta a deures, a un dret sempre correspon un deure; d'altra banda, si no

existís la humanitat, no es podria ni plantejar els drets de la natura o dels animals.

Com es relacionen els conceptes de sostenibilitat i justícia?

En la creació tot està interrelacionat. Avui es parla d'ecologia integral, que té en compte tots els elements que l'afecten, que són molts. L'ecojustícia insisteix especialment en la relació entre ecologia i justícia social, perquè són els més pobres els qui reben més la crisi del planeta. No hi ha dues crisis separades, una ambiental, i una altra de social, sinó una sola i complexa crisi socio-ambiental. El que no és just, no és sostenible; el que no és sostenible, no és just.

Com ha de canviar la relació entre ciència i fe per arribar a una societat sostenible?

Hi ha dues condicions a fi que hi hagi una correcta relació entre fe i ciència. D'una banda, que s'abandoni tot fonamentalisme, sovint basat en una lectura literal de la Bíblia que no s'adiu amb les dades de la ciència, per exemple, la creació en sis dies naturals. Per altra banda, s'ha d'abandonar també el cientisme, que afirma que només existeix el que es pot experimentar i que el que la ciència afirma dona una imatge del món acabada i completa. Només sense aquestes dues posicions equivocades, és possible que la saviesa cristiana pugui aportar el seu missatge que afavoreixi l'ecologia i la sostenibilitat.

Per què les religions poden ajudar a superar la crisi ecològica?

Les causes de la crisi ecològica són ideològiques, de concepció de l'home i del món i del seu desenvolupament, d'una visió global de la història, de la vida, del planeta; la complexitat de la crisi és tan gran que no pot ser resolta només amb criteris tecnològics i científics, perquè aquests es posen sempre al servei d'un pla més general, d'uns principis. Només es podrà superar la crisi amb una nova visió, uns nous conceptes, un estil de vida diferent. Les religions aporten una saviesa mil·lenària de principis, criteris i motivacions per a la cura de la natura.

Quina és la importància del papa Francesc en la creació d'un discurs ecològic?

El mèrit del Papa Francesc, al meu entendre, és haver sabut recollir la saviesa cristiana dels darrers cinquanta anys, tant del Consell Mundial d'Esglésies, com dels Patriarques de Constantinoble i de les reflexions catòliques dels papes i dels teòlegs, i haver-ne fet una síntesi entenedora, complexiva i que anima a superar la crisi. M'ha semblat molt important la crida que fa a una nova espiritualitat que uneix Déu, la persona i la creació, i presenta el món com una teofania: "Déu ha escrit un llibre preciós, les lletres del qual són la multitud de criatures presents en l'Univers" (Laudato si', 85).

Al final del llibre proposa una sèrie de pregàries i poesies. Hi ha alguna frase, algun vers, que tingui un ressò especial per vostè?

"Déu, envia'ns, /a cuidar la terra i a compartir tot el que és necessari per a viure en comunitat, /a resistir i denunciar tot el que negui la vida, /a estimar el proïsme i a fer el que és just, /de forma que on hi havia mort hi hagi vida." (IX Assemblea del Consell Mundial d'Esglésies, Porto Alegre, 2006)